

Nestačí mať len dobrú vakcinačnú stratégiu, ak chce Slovensko nasledovať úspech Izraela

Veronika Dreninová, Peter Helexa, Erika Liptáková, Peter Valent

Január 2021

Obsah

Zhrnutie	3
Aká je stratégia očkovania proti COVID-19 na Slovensku?.....	4
Ako bude v praxi prebiehať (zdanlivo jednoduché) očkovanie?	4
Sú na očkovanie pripravené informačné systémy?.....	5
Máme dostatok zdravotníckeho personálu?	5
Bude dosť vakcín?	5
Prečo štát mešká s motivačnou očkovačou kampaňou?.....	6
Prečo sa štát musí zamerať aj na podrobné vysvetlenie očkovačej stratégie?.....	6

Zhrnutie

Stratégia očkovania Slovenskej republiky proti ochoreniu COVID-19 obsahuje podľa inštitútu IstroAnalytica niekoľko nezodpovedaných otázok. Faktorov, ktoré môžu negatívne ovplyvniť úspešnosť vakcinačného plánu, je viac a je známe, že úspech preočkovania populácie je priamo úmerný času, za ktorý to vieme zvládnuť. Cieľ je jasný – zaočkovať proti COVID-19 pár stoviek ľudí denne v jednom očkovačom centre. Na pohľad dobrý plán, je však aj reálny?

Aká je stratégia očkovania proti COVID-19 na Slovensku?

Ministerstvo zdravotníctva SR a Pandemická komisia predstavili v prvej polovici decembra 2020 [Národnú stratégiu očkovania proti ochoreniu COVID-19 v podmienkach Slovenskej republiky](#), ktorá si dala za cieľ zakúpiť minimálne 6,6 mil. vakcín, aby mohla zaočkovať min. 60 % obyvateľstva, čo je približne 3,6 mil. obyvateľov. Ministerstvo zdravotníctva zároveň predpokladá, že tento cieľ by Slovensko malo dosiahnuť do 3 mesiacov. V dokumente sa dočítame o zriadení 79 vakcinačných centier, v ktorých by sa malo očkovať 12 hodín denne (2-zmenná prevádzka po 6 hod.) najmä počas pracovných dní, s predpokladanou kapacitou 500 zaočkovaných ľudí denne na jedno centrum.

Vychádzajúc z vakcinačnej stratégie a za predpokladu, že v jednom centre bude očkovať jeden očkovací tím v jednej zmene a jedno očkovacie centrum má denne zaočkovať 500 ľudí, denná kapacita všetkých centier by mala byť 39,5 tis. zaočkovaných. 79 očkovacích centier by tak cieľ zaočkovať 3,6 mil. ľudí dosiahlo v októbri 2021. Ak by jedno očkovacie centrum, plnilo dennú kvótu 500 zaočkovaných, očkovacie tímy by museli stíhať podávať vakcínu pacientom v 90-sekundových intervaloch. To je už výkon hodný prirovnania izraelskej očkovacej mašinérii, ktorá na tretí očkovací deň mala zaočkovaných 71876 ľudí – t.j. viac ako my dnes. Dokáže však slovenské zdravotníctvo manažovať prísun pacientov počas dňa tak, aby za hodinu zaočkovalo 40 ľudí?

Ako bude v praxi prebiehať (zdanlivo jednoduché) očkovanie?

Pacient sa zaregistruje na stránke korona.gov.sk a vyplní formulár. Objednávacie očkovacie systém vygeneruje SMS potvrdenie o úspešnej registrácii, určí prípadnú prioritizáciu pacienta a odošle ďalšiu SMS s časom a miestom plánovaného očkovania. Jeden deň pred plánovaným očkovaním systém odošle ešte jednu pripomienkovú SMS.

Na miesto očkovania môže prísť občan s negatívnym AG testom, nie však starším ako 24 hodín. Ak ho nemá, môže sa nechať otestovať pred očkovaním. Pritom negatívny antigénový test podľa [WHO, ktorá hovorí o vakcinácii detí](#) proti ochoreniu COVID-19 nie je nutný, ak nemajú príznaky. Takto očkujú napr. v [Škótsku](#). Pri iných typoch očkovania sa tiež nezisťuje, či chorobu pacient má alebo nemá, ale posudzuje sa jeho aktuálny stav. Ak sa cíti zdravý, a je bezpríznakový, zaočkujú ho bez problémov.

Ak bude výsledok testu pozitívny, administratívny pracovník zadá do systému informáciu, že pripomienku na opätovnú registráciu na očkovanie je možné takémuto občanovi zaslať o 90 dní. V prípade, že má občan negatívny test, tesne pred očkovaním musí vyplniť dotazník a absolvovať zbežné vyšetrenie. Zatiaľ je otáznosť, či dotazník bude realizovaný písomnou, alebo ústnou formou a koľko táto procedúra potrvá. Na záver pacient podpíše informovaný súhlas (pre pacienta a poskytovateľa) a konečne môže pristúpiť k samotnému očkovaniu, ktoré by malo prebehnúť rýchlo. Po ňom pacient ešte 30 minút ostáva v čakacom priestore pre prípad, ak by sa u neho prejavili kontraindikácie. Otázkou teda je, či manažment pacientov priamo v očkovacom centre podľa očkovacej stratégie zahŕňal aj časové kroky, ktoré predchádzajú samotnému očkovaniu. Inak bude očkovací interval 1,5 minúty nedosiahnuteľný.

Sú na očkovanie pripravené informačné systémy?

Očkovací proces zahŕňa aj automatizované kroky na úrovni informačných systémov (registráciu na očkovanie, konfirmačné SMS, vytvorenie záznamov o očkovaní v systéme eHealth atď.). Tu ďalšie otázky načrtol samotný proces popísaný v očkovacej stratégii.

Ako je na očkovanie pripravený samotný objednávkový očkovací systém, ktorý je v gescii Národného centra zdravotníckych informácií (NCZI)? Je už prepojený so systémom eHealth či systémami poisťovní? V opačnom prípade totiž očkovací interval opäť nebude reálny.

Máme dostatok zdravotníckeho personálu?

Stratégia očkovania proti ochoreniu COVID-19 počíta zrejme aj s navýšením zdravotníckeho personálu. Pri odhadovanom počte 500 očkovaných denne na jednom očkovačom mieste napr. v dvoch 6 hodinových zmenách je na optimálny chod pracoviska odhadovaná potreba prítomnosti 1 lekára, 4 sestier, 2 – 4 administratívnych pracovníkov v jednej zmene. Má Slovensko naviac k dispozícii 79 lekárov, 316 sestier a 158 – 316 administratívnych pracovníkov?

Stratégia očkovania vylúčila z okruhu lekárov veterinárnych lekárov, či zapojenie iných pracovníkov so znalosťou základných zdravotníckych postupov a zručností – napr. členov Slovenského Červeného kríža. Nie sú práve aj oni odpoveďou na úspešné zvládnutie personálneho obsadenia očkovacích centier v čase, keď kvalifikovaný zdravotnícky personál potrebujeme na liečbu „covidových“, ale aj iných vážne či chronicky chorých pacientov v nemocniciach?

Aj očkovanie u praktických lekárov nateraz obnáša veľa otázok. Je preto na mieste zvážiť doplnenie chýbajúcich personálnych kapacít z radov študentov stredných škôl a medicíny, doteraz nemobilizovaného medicínskeho personálu (napr. zubných lekárov) a zvážiť aj prípadné zapojenie zverolekárov.

Bude dosť vakcín?

Dostupnosť vakcíny je prvoradá pri efektívnosti a rýchlosti očkovania obyvateľstva. Ďalší otáznik preto visí nad dostatočným množstvom vakcín. S očkovaním sme začali 26. 12. 2020 a doteraz bolo zaočkovaných 26 251 ľudí (údaje k 8. 1. 2021). Ministerstvo zdravotníctva predpokladá na nasledujúce dva týždne 44000 zaočkovaných. Toto číslo je stále nízke oproti plánovaným počtom z národnej stratégie. Aj keby očkovací manažment pacienta bol dokonalý a skutočne by prišlo každý deň k zaočkovaniu 500 pacientov v 1 centre, týždenne by sme potrebovali okolo 200 tis. vakcín. Pre rýchle zaočkovanie populácie na Slovensku a hladký priebeh vakcinačného plánu je zatiaľ ich počet viac ako nedostatočný.

Popísaný očkovací proces môže spomaliť niekoľko komplikácií. Plynulosť krokov môže byť narušená už v momente, kedy sa pacient nevie preukázať negatívnym AG testom nie starším ako 24 hodín. Ďalšie zdržanie môže priniesť samotný dotazník a čas potrebný na jeho vyplnenie. Ľudia podstupujúci očkovanie stále nemajú predstavu, aký čas si majú na tento proces vlastne vyhradiť, neopomenuteľná je aj potreba dostatočného množstva zdravotníckeho personálu.

Prečo štát mešká s motivačnou očkovacou kampaňou?

Celkový stav informovanosti obyvateľstva o očkovaní určite negatívne ovplyvňuje aj doterajšia absencia masívnej motivačnej kampane zameranej na propagáciu vakcinácie. V EÚ sú krajiny ako napríklad Taliansko, Belgicko či Nemecko, ktoré sa taktiež zapojili do spoločného obstarávania vakcín proti ochoreniu COVID-19, avšak už na konci roka 2020 informovali, že majú pripravenú už aj masívnu mediálnu kampaň na podporu očkovania a mnohé krajiny EÚ ju aj spustili. Ruka v ruke by malo ministerstvo zintenzívniť aj kampaň proti dezinformáciám o očkovaní. Obe tieto kampane môžu pomôcť zmeniť názor tej časti populácie, ktorá sa stavia skôr proti očkovaniu, resp. ešte nie je rozhodnutá, či sa proti ochoreniu COVID-19 dá zaočkovať. Nie sú to totiž vôbec zanedbateľné čísla. Taktiež by táto kampaň mala poskytovať presné a zrozumiteľné informácie, aby obyvatelia, ktorí sa chcú dať zaočkovať, úspešne zvládli samotný očkovací proces.

Už 10 – 12 týždňov mala bežať masívna komunikačná kampaň na vakcináciu v online aj tradičných médiách. Mal byť pripravený komunikačný tím, ktorý by proaktívne priamo oslovoval prioritné cieľové skupiny obyvateľstva, aby bola prelomená ich nedôvera a neochota k očkovaniu, ako sa to bohužiaľ deje u nás a aj v iných krajinách.

Prečo sa štát musí zamerať aj na podrobné vysvetlenie očkovacej stratégie?

V neposlednom rade by sa ministerstvo zdravotníctva malo zamerať aj na detailnejšie vysvetlenie priebehu očkovacej stratégie, a to na presných číslach a v reálnom čase, napríklad:

- aký je presný harmonogram otvárania/spúšťania očkovacích centier,
- koľko očkovacích tímov bude v ktorom očkovacom centre pracovať,
- koľko zdravotníkov bude zapojených do očkovania, aká bude ich špecializácia, ako bude riešená ich prípadná náhrada,
- ako bude riešený prísun už schválených vakcín,
- ako sú technicky pripravené a prepojené jednotlivé informačné systémy, ako budú zvládať prípadnú záťaž,
- aký je detailnejší časový harmonogram očkovania jednotlivých vln obyvateľov,
- aké minimálne počty sú v jednotlivých skupinách obyvateľov, ktoré potrebujeme v danej vlne zaočkovať,
- v ktorej fáze očkovania budú zapojení praktickí lekári, s akým počtom týchto lekárov sa počíta, ako bude prebiehať proces očkovania v tomto prípade,
- atď.

Toto všetko sú informácie, ktoré ak budú jasne a na dennej báze vysvetľované, napomôžu zvýšiť dôveru obyvateľov v štátnu stratégiu očkovania – že je odhadnutá správne a je v praxi

dosiahnuteľná. Inak Slovensko môže čakať podobný scenár, ktorý zažívame dnes pri zvládaní 2. vlny pandémie koronavírusu. Ministerstvo zdravotníctva síce ešte [23. júla 2020 informovalo, že rezort je na prípadnú 2. vlnu pandémie koronavírusu pripravený](#), avšak reálnu pripravenosť a najmä akcieschopnosť vlády reagovať rýchlo na aktuálnu situáciu šírenia koronavírusu „vidíme“ na počtoch narastajúcich nakazených, hospitalizovaných a bohužiaľ aj mŕtvych.

Na prípravu aj organizáciu vakcinácie by mal dohliadať projektový tím s dostatočnými manažérskymi skúsenosťami a právomocami a samozrejme tím stavaný na riešenie krízových situácií. Manažment takéhoto tímu by mal byť zverený osobám z prostredia armády SR. Dnes nie je jasná hierarchia manažovania a nie je známy tím, hoci jeho dôveryhodnosť je nosný pilier úspešného očkovania. Tí by mali aj dohliadať na bezchybnú logistiku vakcín na území Slovenska a to aj vzhľadom na už druhé [upozornenie Interpolu](#).

Už zopár týždňov, teda ešte pred príchodom vakcíny, mali byť pripravené vakcinačné centrá. Pre úspešnosť očkovania je veľmi podstatná aj rýchlosť, preto IstroAnalytica tvrdí, že stredísk sa mohlo zriadiť aspoň dvojnásobok. Súčasťou infraštruktúry centier musí byť aj zodpovedajúca logistika vakcíny, a to aj vzhľadom na jej teplotný režim skladovania a prepravy.

Prioritizované cieľové skupiny by mali byť vakcinované prednostne, ale nie výhradne. Tzn. v prípade záujmu o očkovanie by bolo možné vyhovieť a zaočkovať aj osoby, ktoré sú mimo týchto cieľových skupín, najmä ak na začiatku kvôli chýbajúcej kampani nebude záujem o očkovanie tak mohutný.

V nasledujúcej tabuľke prinášame stručný prehľad rozdielov očkovacieho plánu medzi Izraelom a Slovenskom.

	Izrael	Slovensko
dostupnosť vakcín	13.11.2020 Premiér Izraela vystúpil v TV s prehlásením, že podpísal zmluvu o kúpe dostatočného množstva vakcín	vakcíny sa obstarávajú centrálnne na úrovni EÚ, dodávané postupne
vakcinovať začali od	19.12.2020	26.12.2020
počet vakcinačných centier	150	zatiaľ 6, od 10.1 2021 je plán 10, neskôr (nieje známe kedy) 79 centier
denne zaočkovaných	115000 / plán 150 000	2 000/ plán 39 500
prípravy na vakcináciu – kedy začali oni a kedy my	vakcinačné centrá boli pripravené niekoľko mesiacov pred obstaraním vakcín, centralizovaný zapracovaný zdravotný systém, ktorý už vedie národný register očkovaní uľahčil riadenie	vakcinačné centrá vznikajú v nemocniciach postupne, zdravotný systém nemá centralizovaný národný register očkovaní
koho očkujú a v akých prioritách	prioritne očkujú ľudí nad 60 rokov, zdravotnícky personál a ľudí, ktorí sú klinicky zraniteľní	máme 4 vlny očkovania: <ol style="list-style-type: none"> 1. zdravotnícky personál, DSS, zamestnanci kritickej infraštruktúry 2. pacienti v DSS, pacienti nad 65 rokov, chronicky chorí pacienti 3. učitelia, MRK, azylanti, bezdomovci 4. všetci ostatní starší ako 18 rokov
kto očkuje u nich a kto u nás a odkedy a koľko koho je	lekári	lekári, sestra pod dohľadom lekára, veterinár NIE!
kto to organizuje	vláda a armáda	vláda
aká je kampaň a kedy začala	15.12.2020 kampaň prebieha masívne vo všetkých médiách <i>(Izraelskí predstavitelia označili túto kampaň za najrozsiahlejšiu v dejinách Izraela)</i>	nemá